

Szerkesztői szállítás

Belső-funkcióna 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények címzették.

Az értékesítési díjat a Kéziratok nem adnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 fr.
Félévre 6 fr.
Negyedévre 3 fr.
Egy hónapra 1 fr.

Megjelenik minden nap, az ünnepek követő napok kivételével.

KELET

PÖLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések a hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer használt garmond sor ára 6 kr. Bélyeg minden hirdetés után 20 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppalik Alajosnál (Wollzeile 22).
Háasenstein és Voglernél (Neue Markt 11.).
Pesten: Lang Leopoldnál (Krisztófi-tér 9. szám emelet).

„KELET”

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hónapra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénz — legcélszerűbben postai utalvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

A választási törv.-javaslat.

(B.) A mint a napokban benyújtott t.-javaslat címéből is kitetszik, a minis-teriumnak nem volt szándéka képviselőnk rendszerén lényeges változtatásokat tenni, mert a cím csakis módosításokról és pótlásokról szól s ezen címnek teljesen megfelel részleteiben is.

Lehetnek olyanok, kik az általános népszavazat mellett rajonganak, mások nem rajongásból, hanem számításból pártolják az általános szavazatjogot, mert tudják, hogy a tömeget könnyebb tévútra vezetni. Olyanok is lehetnek, kik meggyőződésből nem óhajtnak ugyan még a census leszállítását sem, s meggyőződésük szerint a democratizmus legelső fokán sem állnak, de mert megszokták a democrati-cus mondatokat szájukon hordani, s mert a megyei és képviselőválasztások közelednek, ellene fognak nyilatkozni a minis-terialis t.-javaslatnak.

Ha azonban minden rajongás és mellékes érdekek mellőzésével tekintünk körül Európában s idehaza, okvetetlen arról fogunk meggyőződni, miszerint képviselői rendszerünk alapján való megingatása ez idő szerint inopportúnus, sőt könnyen vést okozható eljárás lett volna, különösen most, a képviselőválasztások előestéjén, a midőn többeket a hazabeszélésre készíthetett volna.

Ily szempontból véve fel a minis-terium eljárását, a midőn magát a képviselői rendszert érintetlenül hagyva, csak a mulhatatlan szükséges javításokra és pótlásokra szorítkozik t.-javaslatában, de ezen körben haladó állást foglal el: csakis helyeseltethetjük.

A törvényjavaslat három fejezetre oszlik; az első szól a választási jogosultságról, a második az országgyűlési választók állandó névjegyzékéről s a harmadik a választási eljárásról.

Nem tartjuk szükségesnek a fejezetek §-ait venni bírálat alá, s csakis a fejezetekbe foglalt elvekre terjeszkedünk ki.

Az első fejezet bevezetésében — mely a választási jogosultságról szól — kimondja a t.-javaslat, miszerint, miután az 1848. pozsonyi V. s az 1848. kolozsvári II. t.-cikk többféle magyarázatokra adott alkalmat, ezeket kívánja pótolni; pótolja továbbá ezen fejezet azon hiányokat, melyek részint már a törvénycikk keletkezésékor megvoltak, részint pedig azután fejlődtek ki. Pótolja pedig a hiányokat a következőleg:

Az 1-ső §. azon kérdést, mely több-félékép magyaráztatott a megyék által, t. i. ha vajjon az 1848-diki t.-cikknek azon rendelete, hogy jogot senkitől el nem veszen, aként értendő-e, hogy a nem-esek, mint ilyenek, ezután is élhetnek 1848-ig gyakorolt jogukkal, vagy pedig csak azok, kik ezen joggal 1848-ban éltek? — aként oldja meg, hogy választási

joggal bírnak éltök fogytáig azok, kik az 1860-diki választó-listákba be vannak vezetve, de ezutánra nézve ezeken kívül a jogot csupa nemesi állásánál fogva senki sem gyakorolhatja.

Mi is azt hisszük, hogy a nemességnek ezen még eddig fentartott kiváltságos joga már tovább fenn nem tartható, mert homlokegyenest ellenkezik a jegegyenlőség elvével; de viszont nem volna megegyeztethető az 1848-ki törvényekben kimondott azon elvvel, miszerint a t.-cikk senkit sem foszt meg eddig élvezett jogától, ha azok, kik, mint nem-esek be voltak vezetve 1869-ben a szavazó-lajstromokba, most onnan kitörölnének s személyökre nézve megfosztatnának azon jogtól, melyet auctore praetore gyakoroltak. Nem volna ez helyes azért sem, mert a jogok gyakorlathoz való megosztás nagy elkeseredést szülne, s hihetőleg az 1848-iki törvényhozóknak is ez lebegett szemük előtt, a midőn azon elvet mondták ki, miszerint a törvény senkitől sem kíván jogot elvenni.

Mindezeknél fogva mi azt hisszük, hogy ezen kérdést teljesen correct oldja meg a törvényjavaslat.

Tudjuk, hogy lesznek, kik ebből is nemzetiségi kérdést fognak faragni, de ha ezekre hallgatnának a törvényhozók, s különösen az erdélyi részeken, épen a nemzetiségi kiváltságok korszakába esnénk vissza, mert ezen urak ma is a 4-dik nemzetiség eszméjével vannak saturálva s különben is az 1860-ki összeírásban épen úgy be vannak vezetve a magyar, mint a román vagy más nemzetiséghez tartozó nem-esek.

Az 1848. pozsonyi V. t.-cikkbe választói alapul felvett egynegyed telek a minimum eltörlése után nem lenne használható s ennél fogva a 2. és 3. §. oly kulcsról van gondoskodva, melynek alapján az egynegyed rész telek hasonlítottak könnyen kiszámítható legyen. Az erdélyi censusról nincs szó, tehát az marad az 1848. kolozsvári II. t.-cikk szerint.

Szinte halljuk már az ellenvetést, miért legyen külön választási census az ország különböző részeiben, s tudjuk, miszerint a 8 frt censust meg fogják támadni azok, kik az általános szavazatjog hívei, s meg fog az támadtatni nemzeti-ségi szempontból is.

Azonban nem hisszük, hogy a házbőlsege ezúttal az általános census nélküli szavazatjog mellett nyilatkoznék; nem gondoljuk, hogy a könnyen erualható erdélyi census helyett más nehezebben ki-puhatolható censust venni fel alapul helyes volna, s még kevésbé hisszük, hogy a census felemelése érdekében volna az erdélyi nemzetiségek bármelyikének; már pedig ez történnék, ha 8 frt egyenes adó censustól eltérve, a magyarországi census értéke vétetnék alapul.

Tudhatja mindenki, mennyi vissza-élést idézett elő az 1848-ki pozsonyi V. t.-cz. 2. §. és az 1848-ki kolozsvári II. t.-cz. 3. §-a, mely a kereskedők, gyárosok s iparosok szavazatjogáról szól, különösen az iparosokat illetőleg, kik közül többen az összeírás alkalmával felfogadtak egy segédet, vagy inasait jelentették be segédek gyanánt.

Ezen a bajon segít az 1-ső fejezet 4. §-a, mely meghatározza, hogy szavazattal bíró városokon az a mesterember stb., a ki 105 frt évi jövedelmet huz, s falusi községekben, a ki 6 frt jövedelmi adót fizet.

Ezen §. megszünteti a visszaéléseket, a midőn egy határozatlan mennyiség helyett határozott összeget állapít meg s oly csekély censust állít föl a kereskedőkre, gyárosokra s iparosokra nézve, mely bizonyára haladásnak mondható.

Még több haladás mutatkozik az 5. §-ban az 1848. kolozsvári II. t.-cz. 3. §. d) pontjára vonatkozólag, mert a mig az idézett t.-cz. az erdélyi részeken a hon-oratoroknak csak a városokon adja meg a census nélküli szavazatjogot, a t.-javaslat abban a falusi községekben lakó hon-oratorokat is részelteti.

A második fejezet a választók állandó névjegyzékéről szól.

Nem vesszük ezen fejezet §-ait rendre bírálat alá, s általánosságban csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy alig lehet valaki, a ki kétségbe vonhatná, miszerint egy állandó s évenként kiegészítendő névjegyzékre szükség van; egyfelől azért, hogy az új országgyűlések összehívása alkalmával ne vegyenek el annyi időt az új összeírások, s másfelől, hogy az időközben életkoruknál fogva vagy különben jogosultakká váltak ne legyenek megfosztva legszentebb joguk gyakorlathoz esetleg éveken át az új összeírásig.

A harmadik fejezet a választási eljárásra vonatkozik.

Alig hisszük, hogy magyarázgatásra lenne szükség arra nézve, hogy az eljárásra vonatkozó t.-cz. nem volt kielégítő, s szükséges célszerű szabályozás által a lehetőségig korlátozni a választás körüli kifogásokat. Azonban ezen fejezet §-aiba is beleereszkedni igen messze vezetne.

Igen természetes végre, hogy a választókerületek újraalakítását nem indítványozza a t.-javaslat, mert ez a képviselői rendszer megváltoztatásába vág, s épen ez, a mi némely oldalról, kívált az erdélyi részeken vonatkozólag, meg fog támadtatni.

Mi nem állítjuk sem azt, hogy az erdélyi részeken politikai felosztása, sem azt, hogy legújabb igazságszolgáltatási tekintetben történt, sem azt, hogy katonai és pénzügyi tekintetben való felosztása semmi kívánni valót nem hagy fenn; de épen azért, mert nem sseretnénk az ideiglenes felosztásra egy újab ideiglenest halmozni, s főleg, mert a választókerületek újabb beosztása a képviselői rendszer megváltoztatásába vág, s mert ennél fogva a legkényesebb természetű érdekeket hozza izgalomba; s főleg, mert ezt, ha változtatás történik, bizonyos előre megállapítandó elvek alapján kell Magyarországon és az erdélyi részeken elintézni, nem tartottuk volna helyesnek e kérdést most, az országgyűlés utolsó hónapjaiban, előtérbe tolni.

Mi e tekintetben képzelünk ugyan célszerűbb felosztást, de azt hisszük, hogy a jelenlegi felosztás eléggé tekintetbe veszi a különböző érdekeket arra nézve, hogy annak újraalakításával ne siessünk nyakra-főre, s követendő néha erre nézve is a lassanként, de biztosan haladó Anglia, mely az e részben nagy mértékben létezett anomaliákat csak lassanként enyész-tette el, sőt még ma sincs teljesen befejezve ott e részben a reform nagy munkája.

Rövidbe foglalva: a belügyminis-ter által beadott választási t.-javaslat oly elveken nyugszik, melyeken haladva, a ház a választásokra nézve a legsürgősebb javításokat életbeléptetheti a nélkül, hogy a képviselői rendszer teljes megváltoztatásából okvetlen eredő rázkódásnak tegye ki hazánkat.

Kolozsvár város képviselő közönségének folyó november hó 13-án tartott közgyűlése.

Városi főispán Filep Sámuel elnöklete alatt a közgyűlés d. u. 4 órakor az előbbi (octob. 16-ki) ülés jegyzőkönyve hitelesítésével kezdődött.

A városi tisztviselők nyugdíjalapjának a képviselőtől utóbbi nyáron alkotott szabályaira a m. kir. belügyminis-ter ur jóváhagyása tudatva vétetett s a szabályzat kinyomtatása, kellő használatra, oly intézkedés mellett lőn elhatároztva, hogy az intézet működését ellenőrző és közvetítő nyolcz tagu állandó bizottmány ki-nevezését a polgármester, mint annak elnöke, az új képviselő megalakultával azonnal hozza emlékeztetbe.

A nemzeti képcsarnok-egylet Pestről kelt felhívása folytán, dicső emlékü néhai báró Eötvös József közoktatásügyér képe s Munkácsy Mihály festményének, a magyar nemz. Mu-zeumban létező „József nádor” képgyűjtemény gyarapítása végett, megszerzésükre a házi pénz-tárból 50 frt. lett megzavazva s a tanács-hoz további adományok gyűjtése iránt intézkedés történt.

Az életbe lépendő kir. járásbíró-ság elhelyezésére Molnár Miklós kül-tordantczai telke emeletének 7 szobáját, mellékalakokkal, a tanács-tól bemutatott költvéletv szerinti, a kö-vetkező évi ápril 24-kétől három évre, éven-kinti 1000 frtban bérbe venni a közgyűlés meghatározta.

A város bor- és husfogyasztási adóinak m. kir. kincstárral 1872 — 74. évekre megál-lított váltása iránt, a bortól 12,943 frt 44 kr. s a husztól 23,345 frt. 82 kr. évi összegben, a m. kir. pénzügyminis-terium megerősítésével ellátott egyezményt mutatá be a tanács. A bor-fogyasztási adó beszedésének minél célszerűbb kezelése iránt még e hó végéig véleményt adni a tavali nyolcz tagu bizottmányt polgármesterrel bízta meg a képviselő, a husadó-beszedése végett pedig a helybeli mézárások testületével a kötelező módokat megállítani s a közgyűlés jóváhagyása alá terjeszteti a ta-nácsot utasítá.

A nyári utunkához alkalmazott igás fogatok megtartását több befejezetlen, valamint időnkint ezután is felfemerlendő és haszonnal végezhető mivelet igényelvén: a 32 ökor meg-tartása a november — áprili hat hóra, a bemu-tatott javaslat szerint 2565 frt. tartási költ-ség mellett 4760 frt értékű munka nyere-ménye tekintetéből, határozatba ment.

A légszuszvilágítás bizottmányától tett jelentés nyomán közgyűlés tudatván, hogy a munkálatok annyira befejezve vannak, mi-kép a világítás megkezdése a következő hó elejére kilátásban áll, intézkedett, hogy a hi-delyi nagytetű, mint szintén különosztor és külközép utcák is, melyekben ezúttal a csö-lerakás még végbe nem mehet, egyelőre a bel-városban nélkülözhető utczai ásványolajos lám-pákból a jobbakkal legyenek világítva; továbbá a gázvilágítás naptárának esti 11 óráig s azu-tán gyéritett lángokkal virradtig terjedő égési tartam szerint munkába vett elkészítését he-lyeselvén, tanácsot megbízta, hogy a világítás mellé alkalmazandó ellenőrködére egy teljesen megbízható egyéniséget hozzon felügyelőül, a jelentő bizottmány meghallgatásával aján-latba. —

A polgári iskola különböző ügyei kerü-ltek a városi iskolaszék javaslatai folytán tár-gyalás alá: az iskolának következő 1871. tan-évre, negyedik osztálya ujan beállításával, öt tanár, egy segéd (ének-) tanár, egy szolga fi-zetések, ház-bér, butorzat, taneszközök s egyéb fenntartási járulékok címén összesen 7550 frtban előirányzott költségvetése, a város 1872-i általános költségvetésébe foglalandólag elfogad-tatott; a jelen tanévre Gunesch Károlynak, énektanításiért, 100 frt. tiszteletdíj, az iskola 3-dik osztálya felszerelésére 200 frt. butoraira 78 frt 40 kr. s az egész iskola tanszerei fenntartására a következő ezutáni években is ki-adandó 50 frt. a házi pénztárból utalványozva lettek.

A Széchenyi-térre vezető Tanffer-híd ki-javítása és szélesítésének munkatöbbletéért az előbb megállított költségvetésről felül 117 frt 49 kr. díj megzavaztatott.

A sétány elején újból épített híd összes költsége 1702 frt 54 krban kifizetésre oly hozzáadással szavaztatott meg, hogy a f. évben

kiújított kasszamosi öt hid mindenikének karfái olajfesséssel lesznek bevonandók.

A múlt évben város részére megszerzett Kilinféle kül-középutezai teleknek honvéd-laktanyává alakítására szükségessé vált építések, addig is míg a laktanya tervszerűleg kiépülhetne, befejeztetvén, a telek nyugoti részén készült új szárnyépület s a megvolt lakrészekben létrehozott javítások költségei, a bizottsági előleges számbavétel nyomán, mindössze 5702 forint 76 krban kifizetés végett helyben hagyva lőnek.

A kolozs-dobokamegyei néptanítók egyetemen a részére kiszolgáltatott városi pénzségélyért képviselő testülethez intézett köszönő irata tudásul vétetett.

(Vége következik.)

A Kolozsvár városi szervező bizottság 20-as albizottságának munkálata.

(Folytatás.)

87. §.

Mivel az adó gyors és sikeres behajtását nagyban feltételezi, hogy a birtokadó a valódi birtokostól követeltesse: e cél elérése, különösen Kolozsvár városában, hol a birtok anyai és apri részletekben, s az is az év folytán még apróbb részletekre oszolva, az év végeig pedig gyakran a harmadik, negyedik tulajdonos kezén fordul elő, nélkülözhetlenül szükséges az 1868-ik évi XXV. tör. czikk 4, 5, 6, 7, 14, §§-lyekben gyökerező birtok nyilvántartás; ez okból a k. pénzügyigazgatóság útján nyerendő nyomtatványok használatával minden egyes, a nyilvántartás tárgyát képező esetben, vonatkozólag az a birtokos, személy, vagy az adótárgyra teendő az adószámlát a szerint végzi, mint azt a pénzügyi törvények és szabályok 1. füzetének 70, 71, 72, 73, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 24, 85, 86, 87, 88, 89, 94, 99, §§-lyekben irt utasítások vagy felsőbb rendelkezések szabják.

Ide soroltatik még az elemi csapások által okozott földkár eseteiben az 1868-ik évi XXI. t. czikk 11. §-lye által engedélyezett adószámlás is, melynek eszközésében az adószámlát kötelező eljárások az irt pénzügyi 1. füzet 115, 116, 117, 118. §§-lyekben körvonalozvák.

88. §.

Kolozsvár városa házberadó alá esvén, az 1868-ik évi XXII. t. czikk 29. §-lye értelmében a ház-összeírás, a beradó kivétele alapján, a háztulajdonosoktól a bérvallomások beszedése, az adószámlát kötelezően, az a bérvallomások,

mihegyt arra a felsőbb intézkedést megkapta, vagy annak kimaradása esetében is, a létező törvény alapján, a maga idejében, a „közsegi előjárók számára a házberadó kivételét előkészítő teendők iránt kiadott utmutatás” értelmében beszedi, a hiányosan beadottak kiigazítására a tulajdonost felszólítja, s annak megtagadása esetében a „megjegyzés” rovatában arról említést tesz, s az összes vallomásokat, összeírással együtt, az adóttétel megállapítása végett kiküldött pénzügyi tisztviselő rendelkezése alá bocsátja.

Ide tartoznak a kivételes adómentességek u. m. a fennirt XXII. t. czikk 23. §-lye értelmében az új építéseket — ugyanott a 26. §-lyben az úresen állott lakrészeket — a XXI. t. czikk 11. §-ben az elemi csapások által épületben okozott káratok illető adómentességek eseteiben a pénzügyi törv. és szab. 2-ik füzetének 73 és 83 §§-lyeiben a tanácsot kötelező teendők, ugg a házadólap nyilvántartásában, ugyanott a 97. §-lyben irt változások érdekében való örkődés.

89. §.

Az 1868-ik évi XXVI. t. czikk 1, 2, 3, 4 és 5-ik §§-lyei, tekintettel az 1870-ik évi XLIX. t. czikk 2 és 3-ik §§-lyeiben irt módosításokra — meghatározzák mik tartoznak a jövedelem adó alá és mik nem; ezek alapján az adóosztály az összeírást a most irt XXVI. t. czikk 19, 20, 21, §-lyei rendelkezései, mihielyt annak ideje beáll, megejti; az összeírtakat ugyanott a 22 és 23 §. szerint határidő kitűzésével bevallásra felhívja, a beadott bevallásokra a szükséges adatokkal, véleményezéssel mellet feljegyzi, s az adó megállapítása végett azokat tanács útján az illetékes pénzügyi hatósághoz juttatja.

A jövedelemadó az idézett XXVI. t. czikk 29. §-lye értelmében az arra hivatott kivét bizottságok által állapítottván meg, hogy a kivételnél, úgy az állam mint az adózók érdekében tetemes idő nyeressék meg, az adóosztály elemunkálatának gyors és helyes összeállításában egyáltalán a pénzügyi törv. és szab. 3-ik füzetére van utalva.

90. §.

A személyes kereseti adózók összeírásánál az adóosztály a pénzügyi törv. és szabályok 4-ik füzeté — ennek különösen 38-ik §-lye értelmében, s a munkálat megkezdését illetőleg a 39. §. szerint úgy jár el, hogy az összeírás minden éven szentmihály naptól december végeig bevégezve legyen.

(Folyt. követh.)

KELET-TÁRCZÁJA.

Toldy 50 éves jubilauma.

Pest, nov. 12. 1871.

Vannak, kik ellenségei a formalitásnak, egy nagy ünnepély, vagy elfüstölt fáklyák anyagi áldozata felett busongnak, hogy mennyi szép hasznost lehetett volna ez áldozattal tenni! nem gondolják meg az ilyenek, hogy minden eszme, érzelm formában testesült meg s a megért eszme és érzelm megköveteli a maga testes formáját, szobrot emel a hazaigazfiának, s virágot hint bajnoka útjára, tiszta formások, de meleg érzelm nyilatkozatok, melyek elfojtása az érzelm elfojtásával lenne azonos. Ily megért háláérzelm nyilatkozott a magyar haza részéről a Toldy ünnepélyen. Toldy szerencsésebb, mint sok mások, kik még élnek önmagukban, az öntudatban lelik fardalmuk jutalmát, s mikor a véső dolgozik az emléken. férgék lakomáznak a halhatatlan agyon. Ő átélte érdemlett dicsőségét, még életében vette át egy ország halálját.

Már jóval az ünnepély előtt tömve volt a magyar akadémia pompás terme, melyben Toldynak igen jól talált arczépe az ő mindig mosolygó kifejezésével zöld lombok között volt felállítva, balra fehérselyem párnán a magyar írók által adott babérszörny volt, mellette aranytoll s az ünnepély emlékpénze Toldy arczképével. 11 órakor Horváth Mihály vezérlete alatt tömegesen jelentek meg Magyarország nagyjai, köztük a cultusminister is.

Horváth Mihály nyitotta meg az ünnepélyt; beszéde elején kiemeli Toldy fáradhatlan munkásságát, hazafiúi buzgalomát, elmondja, hogy ezeltől a fejedelmek rendezték az ily ünnepélyeket, de ma az ujkori társadalomban, melynek jelszava munka, műveltség, a nép, a nemzet vette át a szerepet, az egész nemzet üli

ez ünnepet, mely megdicsőítése oly férfiak, ki 50 év óta, ernyedetlenül működik s áll őrt műveltségünk felett. Hiven festi a 48 előtti kort, melyben Toldy működött, midőn irigység megvetésnek volt kitéve az író, s mint az első keresztények félve titokban buzdították egymást munkára még anyagi nélkülözések mellett is s alakították ama lelkes tábort, mely szívveré árán mentette meg nemzetiségünket; e tábornak volt tagja Toldy Ferencz. Ma már majdnem mind elhullottak e tábor tagjai a hosszú harc alatt, csak Toldy az, kinek megengedtetett az ígért földet látni. S miután elbukott társainak emlékeket emelt munkáiban, ő még hat, működik. Működik ugy, hogy eddigi munkásságának csak jegyzéke 116 lapra megy. Azonban nem akar mélyebben bocsátkozni Toldy irodalmi munkásságának bírálásába, avatottabb kezekre vár az, ő csak egyet a történelmit. tekintti S itt elmondja majd ezeréves honunk tevékenységét, alkotmányunkat, irodalmunkat, melynek nem lehetett a mostoha körülmények miatt oly dús gyümölcse mint más nemzeteknél, de a melynek azért gyökerei messze századokba nyulnak. A haza nem ismerte irodalmának a gyökereit, ősei gondolkodását, Toldy volt az, ki velünk megismertette s megteremtette irodalom történetünket. De ő nem csak ezt tette, hanem vezérévé is lett irodalmunknak; hány fiatal író kénytelen bevallani, hogy tőle nyert buzdítást, tanácsot. A Kisfaludy társaság neki köszöni létrejöttét s annak maig elnöke: a magyar akadémia megszilárdulását neki tulajdonítja, keletkezésekor jegyzője, 35-ben titkára lett. 1848—49-ben a politikai viharok alatt ő volt ki ügyes magaviselete által a nemzet e kinséit megmentette. A vihar után nem esett kétségbe; ő volt ki maga köré gyűjtötte a vihar alatt megmaradt keveseket s házában titokban tartott velük gyűléseket. Az ő szava volt az első, mely buzdítva árasztotta be az országot ő indította az „Uj magyar múzeum”ot; de ezzel sem elégedett meg, hanem az egyetemhez tanárnak nevezettette ki magát, itt előadásait a tanulók között megélemedt emberek, papok, tanárok is hallgatták. Horváth beszéde után fényes küldöttséget

BELFÖLD.

M.-Vásárhely, nov. 11. *)

A „Kelet”nek 245-ik számában a marosvásárhelyi polgári iskola két tanárának megválasztása közölve volt, mi csak előjátékát képezi egy heves, ugyszólva egész városunk lakosságát hosszasan izgalomba tartó pártviszátnak, melyről a Királyhágón innen több lap említett ugyan már fel egyet-mást, de egyikök sem tárt fel az egésznek oly képét, minőt az olvasó közönségnek biztos tájékoztatása végett méltán várhatánk, s nem kívált oly tárgyilagos modorban, melylyel a tanárválasztás lefolyta köztetett.

Azért e sorok igénytelen írója veszi magának a bátorságot e hiány kipótására, mert a m.-vásárhelyi polgári iskolának életbeléptetési küzdelmei nemcsak helyi érdekűek többé, hanem elvi jelentőségű kérdéssé nőtte ki az magát, s oly sajnos jelenségeket hozott napszíre, melyek a polgári iskolák meghonosítására, s a polgári néposztály legfontosabb érdekei tekintetében már is nem csekély kárt okoztak, hason törekvések általánosulása, mi több mint valószínűnek látszik, széles e hazában nagy veszélyt fenyeget, ha csak annak idejekorán eleje nem vették.

Ez ha nem is épen az elálcázott ultramontanizmusnak mint némelyek nevezik — de mindenesetre — a vakbuzgó felekezetiesskedések s az abszolút conservativizmusnak nyílt harca az ok- és korszerű tanmód s a felvilágosultság ellen; minek lefolytatását még jobban elmérgesítette nálunk azon körülmény, hogy bizonyos előkelő állású papi személy egyuttal a megintott tekintély és eljátszott vezérszerep visszaküzdését is török-szakad kitartással és erőfeszítéssel kísérlette meg.

S minthogy e hydra fő más helyett is bizonyára fel fogja ütni magát s kárhóztos tevékenységét megkísérteni el nem mulasztandja, azért igen észszerű és tanulságos lesz a M.-Vásárhelyt történetek országzerte kellő figyelemre méltatni, hogy a machiavellistikus inselkedések, s az ő conservativ-ultramontanizmus mesterkedései, ott a hol a polgári érdekek s a józan műveltség ellenében akarnak magokat érvényre juttatni, korábban felismertethessenek s sikereibben elháríttassanak, mint nálunk történt az.

A „Kelet”nek elől említett számából tudjuk

*) E kissé kemény hangon tartott tudósítást legkivált azért adjuk közre, hogy az illetőknek alkalmat nyujtsunk a megtámadtással szemben a védekezésre. Szerk.

indított Toldy meghívására, addig pedig egyik gymnasiumi dalárda szívemelő üdvéneke Toldyhoz hangzott el.

A roppant közönség harsány éljene üdvözölte Toldyt megjöttkor. Horváth Mihály igen mélyen érzett s nagy meghatottsággal üdvözölte őt, annyira, hogy a diszes hölgy koszoruban nem egyet láttunk e beszéd alatt könyezni. „Adja Isten, — mondá egy helyütt — később legyen az idő

tározta, s ennek következtében másnap a főbíró csakugyan a vitás jegyzőkönyvet Veszely prépost urtól visszakérte, s emez a tanfelügyelőtől személyesen visszavevén, a főbírónak elküldte.

A blamagét helyrehozandó a méltóságos prepost ur nem épen ügyetlen cselhez folyamodott. Ugyanis a november 6-ki iskolaszéki gyűlésben egy hatást vadászó beszéd után az október 28-ki gyűlés híven szerkesztett jegyzőkönyvét felolvastó új jegyzőre támadt, s a jegyzőkönyvi roszalásnak megtörténtét lehetőségét is kétségbe vonja, ily „szeretlenséget” a béke hirdetője” fel se tehet a gyűlésről, s azt csak a jegyző tapasztalatlanságának sat. tulajdonítja. A jezsuitai fogás némelyekre hatott, első megseppenésükben a roszalásnak tiltóirását sürgettek, mások kik a történet tényeket eltagadni nem akarták, a híven szerkesztett jegyzőkönyv hitelesítését kívánták. S miután a közvetlenül felhívott ideiglenes elnök az enuntiatúra emlékezni nem akart, abban törént a megállapodás, hogy a jegyzőkönyvi roszalás a roszakartu eljárás miatt mint indítvány hagyassék ugyan benne a jegyzőkönyvbe, de a határozatba csak sajnálatát és fájalmát fejezte ki a gyűlés a történet dolgok fölött. Ezután következett a kérdéses tanárválasztási jegyzőkönyv hitelesítése (okt. 16-ról Paál ur által szerkesztve, mire nézve a prépost ur ezuttal jónak látta azt erősíteni, hogy az még nem volt a tanfelügyelőnél, de a rávezetett igatőkönyvi szám alapján az ellenkező bizonyulván be, később a prépost ur is, kénytelen vala azt beismerni. Es ezen állítólagos jegyzőkönyv találatott vala a fenálló szabályok ellenére: összefüzetlenül, elnöki aláírás nélkül, kihúzóakkal teljesen, csak egy példányban létezőnek, szabályszerűleg két példányt kell fölterjeszteni, sőt tartalmilag is hamis adatokkal megrakva, soha nem mondott beszédek beszövéseivel, a tények elferdítésével s oly az iskolaszéket compromittáló célzatos előadás és kenetteljes irálylyal szerkesztve, hogy az egész mintegy a tanár választás bírálgatásának, s a megsemmítési privát kérdés indoklásának tűnt fel. Most már tudva volt, hogy ezen írományt mért kelle a hitelesítésnek oly gondos elkerülésével felküldeni.

Természetesen hogy más jegyzőkönyvet kelle szerkeszteni. S ezen új jegyzőkönyv mindkettőjük által aláírva terjesztetett föl.

A városi közönség egyrészenek ingerültsége még fokozódott, más része pedig szörnyen megbotránkozott a történetek fölött. De az ultramontanizmusnak még ekkor sem veszett el végkép reménye a választás megsemmisítése s a polgári iskola megfajtása iránt. Még egy sokat ígérő csatát kockáztattak. Rápolti ur újból kritizált, még alaptalanabbul és igaztalanabb adatokkal mint előbb; a czáfolatok, vagy tények helyreigazítását pedig szokásaként lapjába föl nem vette, a megsértett tanároknak elégtételt adni állhatatosan vonakodott Paál jegyző ur még sem egészen úgy terjeszté fel a jegyzőkönyvet, mint az iskolaszék megrendelte; Veszely prépost ur pedig a november 8-án tartott kerületi iskolai tanácsra appellált, mely a tanárválasztás törvényessége felett itélni velt hivatta.

S az iskolai tanács előtt a keresztyén szeretetnek ezen nagy apostola egész váratlanul azt követelte, hogy az 1870 júl 15-ki oktatásügyi miniszteri rendelet 28 §-a folytán főgymnásiumi tanárok választásának meg a már megválasztottak helyébe. Erre azonban könnyű volt felelni, az illető §-nak teljes és egészséges felolvasásával, mely így hangzik. „A gymnásiumi és reáliskolai tanárok felső népek polgári iskoláknál alkalmazhatók (de nem alkalmazandók); oktatást azonban csak azon tantárgyakból adhatnak, melyekre nézve képesítve vannak.” A képesítést pedig az itten egyedül irányadó népiskolai oktatási törvény 133, 134 és 103 §. értelmében csak a tanári szigorlat és tanítói oklevél adja meg, ilyenl pedig a prépost ur pártfogoltjai, a bejuttatni kívánt főgymnásiumi tanárok közül egyik sem bír. A prépost ur azon kifogására, hogy a tanárválasztási jegyzőkönyv tartalma valótlán, egy unitárius pap felett meg, hogy a prépost által mint elnök által megjegyzés nélkül aláírt jegyzőkönyvnek hitelességet mostan tagadni annyit tesz, hogy ő tudva hamis okmányt írt alá s hogy megjegyzést nem tett az aláírásokról, az azt jelenti, miként a hamisságot akkor helyeselte. Szóval a prépost urnak az ügyvédi ürügyelés és törvényesavárás roszul is került ezuttal is; mert a kerületi iskolatanács és derék tanfelügyelőnk a városi iskolaszék tanárválasztását törvényszerűnek találta és megerősítette; s a mint éppen méltán vártuk is, nem hogy kárhoztató de sőt dicséző nyilatkozatok történtek aziránt, hogy Várárhely saját költségén polgári iskolát állít fel s a korszerű műveltséget nagy áldozattal is előmozdítani törekszik.

A mint halljuk, a setét szellemek intrigája még e páratlan kudarc után sem szűnt meg végkép, de erről majd akkor, ha ismét életjelt mutat.

A fennebbieken azt hiszem elég hű kópét tártam fel az idevaló ultramontán óconservatív párt azon makacs rendszeres törekvésének,

mely egyenes czéljával polgári iskolánk életbe léptetésének megállítását, s a polgárság legéletbevágóbb érdekeinek csorbitását, távolabbról pedig minden alkotmányos mozgalomnak és a szabadabb szellem nyilatkozatainak elfojtását tűzte ki.

Maros Ludas november 12-én 1871.

Tisztelt szerkesztő ur! Becses lapjának e hó 4-ki 253-ik számában a napi hírek között foglalt eme közleményére:

„Csikszékben a torok-lob járvány” még „mindig uralkodik. E járvány Oláhországból „szivárgott hozzánk be, hol 3 hónap alatt 80 „ezer (?) gyermeket ejtett áldozatul. Egy jelenleg Bukarestbe lakó magyar nő e járványt „hihetetlennek tetsző gyorsasággal biztosan „gyógyítja. Emeltett nő két hó alatt több mint „4 ezer gyermeket mentett meg a ragálytól „Gyógyszere valami illatos por, mit a betegek torkába fu. Négy ezer darab aranyat „ígérték a nőnek a titok leleplezéséért, ő azonban halgat, mivel két hónap alatt gyógyszere 10 ezer drb, aranyot jövedelmezett „Hatóságilag megpróbálták működését betiltani de mitsem ért, mert a nép felkeresi.

Egy régi jó barátom, jelenleg Csepánba Naszdövidéken lakó Mischinger Károly nyugalmazott főhadnagy figyelmessé tétetvén, e hó 5-ről írt levelében tudatja velem „hogy ő e titkot birja szat eladni kész; az egész orvosi szor igen olcsó, és igen könnyen készíthető, azonnal segít, „mert a gyuladás ha nem egészen érett, elenyészik, ha pedig érett: azonnal kifakad. Vizsgára kész egy néhány adag port rendelkezés alá bocsátani melyekkel ő feltűnés vagy tüntetés nélkül, ez ideig is számtalan gyógyításokat vitt véghez.” Kér továbbá, hogy ezt valami uton módon az érdekeltekkel tudassam.

Én azért kedves kötelességet vélek teljesíteni, midőn ezt szerkesztő urral s ez uton a szenvedő emberiség iránt érdekeltekkel tudatom, megjegyezvén Mischinger Károlyról azt, hogy egy igen szava bevehető ember és hogy ő ezen titok birtokába mint egy igen jó hírben állott orvos fia vagy katonasága alatti hoszaszutaszási nyomán igen könnyen juthatott.

Hantz Pál,

KÜLFÖLD

Kolozsvártt, nov. 15.

Beust bucsúja

Ama nagy horderejű változással szemben, mely az osztrák-magyar külpolitika terén Beust gr. viszálypésével és Andrássy gr. fellépésével veszi kezdetét, a külföld napi politikájának eseményei annyira háttérbe szorulnak, hogy mi sem foglalkozhatunk e rovatban ma mással. S ez igazolja, hogy ama férfiú elbucuszásának, ki monarchiánk mai helyzetének megteremtésében oly kiváló részt vett, e helytt néhány sort szentelünk.

Vasárnap nov. 12-én bucsuzott el ünnepélyesen a külügyminiszterium összes személyzete Beust gróftól, a távozó kancellártól.

11 órakor jelent meg Hoffman és Oreczy urak kíséretében Beust gróf a nagy elfogadó teremben, hol a miniszterium hivatalnokai várakoztak rá.

Első Hoffman osztályfőnök emelt szót, hogy a távozó miniszternek a miniszterium összes hivatalnokai nevében, kik közt talán egy sincs, ki Beust gróf hivatalos működése idején általa jóakarátának és elismerésének valami bizonyítékával megörvendeztetve nem lett volna, az összgyűlteket köszönetét meleg szavakban kifejezze.

„Azon jogos büszkeséghez, folytatá szónok, hogy oly államférfiú alatt szolgálunk, kit az európai közvélemény régóta a szarad legelőkelőbbje közé számít, még a szeretet, a hála és tisztelet érzelme is sorakozik a jó főnök iránt, ki minden jótéteményét azon humánus, barátságos alakra tudta öltöztetni, mely egész lényének alapvonását képezi.

Excellentiád emléke ennélfogva alárendeltjeinek szívében élni fog, és ha valahol alkalmazható e szó „felejtethetetlen”, úgy itt van az helyén.

Abban a pillanatban, midőn excellentiád ő felségének kegyelme folytán egy új, fölötté fontos hivatással bízott meg és eddigi hatásköréből távozik, midőn azon önértet töltheti be keblét, hogy tevékenységét itt legteljesebb méltánylás és tisztelet követi, legyen nekem szabad ama reménynek kifejezését adni, hogy Excellentiád mindnyájunkról, kik itt egybegyűltünk, kedvezően, jóakarattal fog megemlékezni!”

Erre br. Oreczy osztályfőnök mintegy a birodalom magyar felének képviselőjeként szólott, mindenkéltől, hogy saját nevében köszönetét fejezze a benne helyezett bizalom és szívélyes hajlamért, melyek azon különös terhes feladatának szerencsés megoldását, t. i. a külügyi politikát képviselni a delegációkkal szemközt, fölötté megkönnyítették, különben a föl-

adat igen háládatossá lön ama jótékony irány által, mely a becsületes béke politikáját és Európa általános jólétének előmozdítását czélozza. Oreczy báró azonban a bucsuzó birodalmi kancellár előtt még Magyarország különös köszönetét fejezte ki az ország iránt mindekor nyíltan és őszintén tanusított barátságos érzelméért és az ország érdekei iránt tanusított bajlandóságáért.

Oreczy báró beszédét azzal a kéréssel fejezte be, hogy Beust ezentul is őrizze meg ugyanazon barátságos jóindulatot személye és a monarchiának általa képviselt fele iránt.

(Folytatása köv.)

A KELET magán-távirata.

Felalattott Pesten, novemb. 14. 10 ó. 20 p. d. e.

Érkezett: nov. 14. 2 ó. 5 p. d. u

Gr. Andrássy Gyula és gr. Lonyal Menyhért tegnap tették le esküjüket a király kezébe; a mai hivatalos lap közli kinevezetési okmányait és egy királyi kéziratot, melyben az összes magyar miuiszterek állásaikban ismét megerősítetnek. Lonyal ma Pestre érkezett és átvette a miniszterelnökséget. Andrássy gróf egyuttal a közöminiszterelnács elnöke is. Meglátogatta Kellersperget. Közöttük a galicziai engedmények ügye kiegyenlített.

Felalattott M.-Vá árhelyt nov. 15. 10 ó. — d. e.

Érkezett nov. 15. 11 ó. 15 p. d. e.

Tegnap este hét órakor érkezett ide a Fehérvár-vásárhelyi vonalat felülvizsgáló bizottság; munkáját a beállott sötétség miatt csak Ludasig végezvén. Ma innen Ludasig folytatja vizsgálatát. Eredmény még bizonytalan s így a pálya megnyitása is.

HIVATALOS.

149. 1871.

(375)

(2-3)

Idézés.

A gróf és báró Bánffy család képviselője ügyvéd Ferenczy Miklós kérésére a kelezeli összes korcsmajog arányosításának (limitatio) a helyszíneni tárgyalására **f. év november 29-én délelőtti 10 óra** tűztetik ki. Miről a kelezeli összes birtokos urak azon figyelmeztetéssel értesítettek, hogy a kitűzött tárgyalásra személyesen, vagy meghatalmazott által annyival is inkább jelenjenek meg, minthogy elmaradásuk esetében a tárgyalás a többi megjelenő jogosultak közbejöttével fog megtartatni.

Aranykút, 1871, nov. 10.

MÓSA SAMU, alsó-ker. alispán.

NEM HIVATALOS.

(376)

(2-3)

Haszonbér.

Gróf Bethlen Pálnak Belső-Szolnokmegyében bőödi, Közép-Szolnokmegyében szilágycsehi, Krasznamegyében Enyedi Istvánál.

(76)

(38-*)

VICTORIA**biztosító társaság Kolozsvárt****5.200,059 forint 54 kr. biztosítéki alappal**

biztosításokat fogad el:

I. Tűzkárok ellen.

II. Szállítmányi árak — uton elkárosodása ellen.

III. Jég-károk ellen — mindennemű terményekre.

IV. Végre minden módozatokban,

az ember életére;

nevezetesen biztosít:

a) halálesetben fizetendő tőkéket;

b) a biztosítónak még életében fizetendő tőkéket;

c) gyermekek számára nevelési, kiházasítási vagy férjhezmeneteli tőkéket;

d) nyugdíj vagy életjáradéki összegeket;

e) temetkezési költségeket;

f) közvetítői az általa alakított **tulélési csoportokat.****Életbiztosítási példák.**

I. Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja a biztosító

20 — 30 — 40 — 50

éves korában kezdődőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

II. Kiházasítási 1000 forint tőkéért, mely a gyermeknek 20 ik évében fizetetik ki, évenkénti díjban esik, ha a kedvezményezett gyermek a belépéskor

2 — 4 — 6 — 8

34 frt 20 kr. 42 frt — kr. 51 frt 20 kr. 64 frt — kr.

III. Ha egy jelenleg 25 éves egyén 60 éves korától kezdődőleg évenkénti 1000 frt. járadékot kíván magának biztosítani, fizet évenként 81 frtot o. ért.

IV. Hogy egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyikük elhalásakor a a tul élő részére 2000 forint legyen biztosítva, fizetni kell díjban: 62 forint 60 krt. évenként.

Mindezen műveleteknél a biztosíték még az évi nyereség felében is részesülnek.

V. Hogy egy 38 éves egyén halála esetére 100 forint temetkezési költséget biztosítson, fizet évenként, 1/2 évenként, 1/3 évenként, havonként

3 frt 15 kr. 1 frt 63 kr. 82 krajczárt. 28 krajert.

Egyéb módozatokra nézt s különben is mindenekben bővebb felvilágosítás

sal szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökök és helyben

A VICTORIA biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

(Főter 278 sz. 1-ső emelet hátul.)

(374)

Eladó mén!

Zeyk Józsefnél **M.-Gombáson**, öt évig használt, 12 éves, a mén neve Nyil, apja Hartney Stein, anyja Vielka, országos méneskönyvbe jegyzett telivér.

Érkezhetni a tulajdonossal, vagy g zdatistijével.

Utoisó posta Nagy-Enyed.

Eladó bor-szőlő fajok M.-Gombáson:

1. Carbenet franc. 1000 e 25 frt., 100-a 3 frt 50 kr.
2. Alexandriai muskotály, 24 czollosnak 1000-e 20 frt., 100-a 3 frt.
3. Croquant muskotály, 24 " 1000-e 15 frt.
4. Som és leányka " 24 " 1000-e 20 frt., 100-a 3 frt.
5. Som és leányka " 18 " 1000-e 18 frt.
6. Som és leányka " 18 " 1000-e 6 frt.

Megrendelések és pénzek Dávid Antalhoz Kolozsvárt intézendők.

Legujabban megjelentek és Stein János könyvkereskedésében kapható:**Die Schöpfung.**

von Edgar Quinet. Deutsche, autoris. Ausgabe. Durchgesehen und eingeführt von Bernhard von Cotta.

Két kötet ára 5 forint 70 krajczár.

Die Organisation des k. und k. Heeres.

In ihrem gegenwärtigen Zustande systematisch dargestellt von Franz Czuba.

Ára 2 frt 50 kr.

Die Contorwissenschaft im engern Sinne.

Theoretisch-praktische Darstellung der schriftlichen Arbeiten des Kaufmanns, mit Ausschluss der Correspondenz und der Buchhaltung,

von Aug. Schiebe, Hrsg. v. Dr. Carl G. Odermann. 7-te Aufl.

Ára 5 frt 70 kr.

Wiener Recept—Taschenbuch.

Redigirt und herausgegeben von Med. u. Chir. Dr. Carl Czuberka.

Ára 1 frt 80 kr.

Die permanente Befestigung

für

Offiziere der Infanterie und Cavallerie, für Truppen- und Cadetten-Schulen.

Nach den neuesten Grundsätzen auf Erfahrungen der letzten amerikanischen und europäischen Kriege begründet, und zum Selbststudium zusammen gestellt

von Willfried, Reichsritter von Pistor. Mit 16 Tafeln.

Ára 2 frt 80 kr.

TAGEBUCH

vom französischen Kriegsschauplatz 1870—71. Von Hans Wachenhusen.

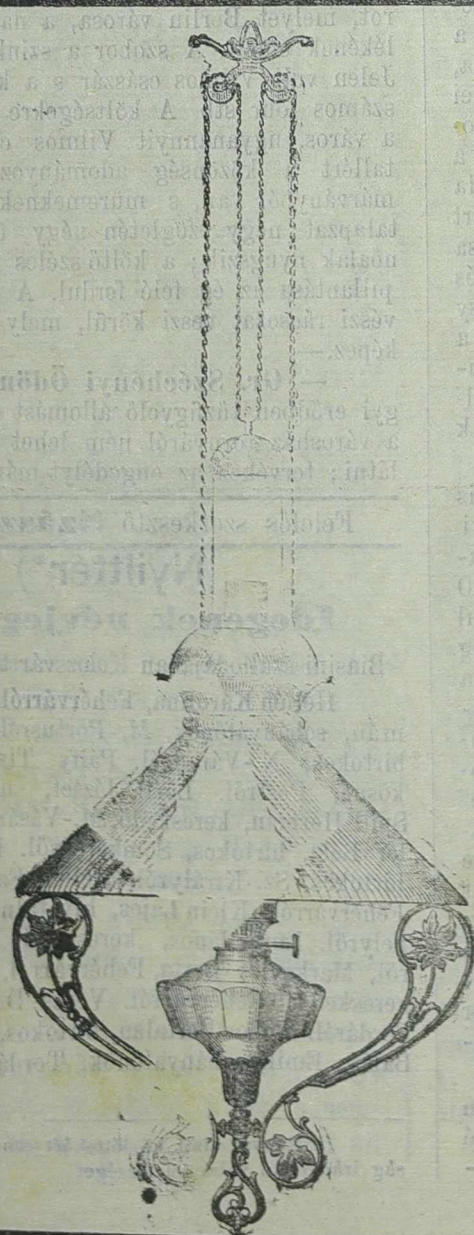
Két kötet ára 2 frt 54 kr.

A földrajz elemei, és a Magyar királyság s az Osztrák császári tartományok FÖLDRAJZA.**Bővebb tekintettel az erdélyi részre.**

Az I-ső, II-dik és III-dik osztályu népiskolák számára.

Ira Herczeg Sándor, n.-almási ev. ref. lelkész. Második átnézett kiadás.

Ára kötve 20 kr.

Mint legolcsóbb, legtisztább és legjobb világítást**ajánlom a petroleummal való világi-****a nagy árutárlatban****gazdag választéku, minden csinnal és izléssel kiállított függő, fali és asztali lámpákkal, a legjutányosb áron szolgálhatok.****Csapó Sándor.**

(359)

4-*